

Beslutat av Regionutvecklingsnämnden 2016-12-14

Diarienummer: RUN 2016-02097

Västra Götalandsregionens program för internationella forsknings- och innovationssamarbeten 2017-2020

Innehållsansvar: Koncernstab regional utveckling

Dokumentet ersätter: Handlingsprogram för internationella forsknings- och
innovationssamarbeten 2014-2020

1 Inledning och syfte

Västra Götalandsregionens program för internationella forsknings- och innovationssamarbeten syftar till att stimulera till fler internationella forsknings- och innovationssamarbeten, i synnerhet genom ett högt och breddat deltagande i europeiska forsknings- och innovationsprogram, samt till en ökad och koordinerad påverkan på program och policy.

Programmet ska ses i det bredare sammanhanget om målet om Västra Götaland som en ledande kunskapsregion med världsrenommé inom utvalda områden, där internationella forsknings- och innovationssamarbeten bidrar till att:

- Stärka konkurrenskraften i regionen genom att öka kunskapsintensiteten hos näringsliv, akademi och offentlig sektor
- Utveckla ny kunskap som kan lösa samhällsutmaningar
- Positionera Västra Götaland som global kunskapsregion

Programmet för internationella forsknings- och innovationssamarbeten togs bland annat fram inför starten 2014 av EU:s då nya program för forskning och innovation, Horisont 2020. Horisont 2020 är ett av världens största forsknings- och innovationsprogram, med en budget på nära 80 miljarder euro.

Styrande dokument för detta program är regionfullmäktiges budget, Vision Västra Götaland samt Västra Götaland 2020 – Strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2014-2020.

Västra Götalandsregionen ska med sina insatser bidra till en ekonomisk, ekologisk och socialt långsiktig hållbar utveckling. Program är ett av flera verktyg som Västra Götalandsregionen använder för att uppfylla målen i det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet. Programmen omfattar utvecklingsinsatser som bygger på samverkan för att lösa aktuella samhällsutmaningar och som på så sätt skapar möjlighet för hållbar regional utveckling.

Allt utvecklingsarbete i Västra Götaland ska beakta och genomsyras av kriterier som jämställdhet, integration, klimat/miljö samt internationalisering.

2 Utmaningar och regionala förutsättningar

Förutsättningar för forskning och innovation i Västra Götaland

Ständigt pågående globaliseringsprocesser innebär att Västra Götaland, som många andra regioner, är helt beroende av sin omvärld. Västra Götaland är genom handel, utländskt ägande, forsknings- och studentutbyten, besöksnäring, mm en starkt globaliserad del av Sverige. De största marknaderna ligger med få undantag i Europa men även USA och Kina är betydelsefulla handelspartners. Andra tillväxtmarknader i Asien, Latinamerika och på sikt Afrika kommer att växa i betydelse.

Västra Götaland rankar högt i internationella jämförelser om regioners innovationskapacitet. I EU's årliga Regional Innovation Scoreboard rankar

Västra Götaland som en Innovation Leader¹. I genomsnitt investeras ca 4,1 % (år 2013) av bruttoregionalprodukten i Västra Götaland på forskning och innovation. Detta är högre än det svenska genomsnittet på ca 3,16 % (år 2014). Dock är vi inne i en nedåtgående trend, med stora utmaningar att kunna nå våra mål om 5 % år 2020.

Även det faktum att Västra Götaland är starkt beroende av ett fåtal stora företag ökar vår sårbarhet, då det handlar om globala spelare som är rörliga. Å andra sidan är dessa företag en viktig tillgång då de bidrar till konkurrens- och attraktionskraften i regionen och fungerar som viktiga samarbetspartners för akademien och små- och medelstora företag (SMF).

Internationella samarbeten är i detta sammanhang nödvändiga för att Västra Götaland ska klara sig bra i den globala konkurrensen om investeringar, företag, forskning och kvalificerad arbetskraft. De europeiska utvecklingsverktygen, såsom strukturfonder och forsknings- och innovationsfinansiering, bör användas på ett strategiskt och kompletterande sätt i Västra Götalands tillväxtarbete.

Västsvenskt deltagande i EU:s ramprogram för forskning och innovation

Horisont 2020 innebär nya möjligheter och utmaningar för västsvenska aktörer. Till exempel finns ett ökat fokus på nyttiggörande, samt utmanings- och användardriven innovation, vilket medför att de flesta samarbetsprojekt förväntas täcka hela innovationskedjan, från forskning till test och demonstration, innovationsupphandling, finansiering av innovationsverksamhet, kommersialisering, samt andra typer av användning. Detta leder till krav på nya typer av samarbeten, där näringslivet, men också offentlig sektor, får ökad betydelse.

Inriktningen mot samhällsutmaningar kräver tvärvetenskapliga projekt som i sin tur ställer krav på att forskarna har relevanta nätverk. Det räcker inte längre med enbart akademiskt deltagande, utan EU vill gärna se att samverkansprojekten innehåller deltagare från exempelvis hälso- och sjukvården eller andra offentliga aktörer som kommuner, kollektivtrafik m.m. Detta betyder ökade möjligheter för inte minst Västra Götalandsregionen att delta själv i projekt, till exempel kopplat till hälso- och sjukvård.

Även för industrin finns det nya möjligheter inom Horisont 2020, framförallt i form av instrumentet för små- och medelstora företag (SME instrumentet).

Fortfarande finns det dock trösklar för ett ökat deltagande inte minst från offentlig sektor inklusive kommuner, men även från små och medelstora företag. Här fyller Västra Götalandsregionen en viktig funktion i att sänka trösklar, öka kunskapen samt stimulera deltagandet.

Deltagandet i de första utlysningarna inom Horisont 2020 visar på en svagt nedåtgående trend i det svenska deltagandet, men Sverige bibehåller en god position – 8e plats i antal deltagande/antal medel (i absoluta termer). Västra Götaland bibehåller också sin andra plats i Sverige, efter Stockholm. Deltagandet i Västra Götaland över tid ligger på en relativt stadig nivå på runt 20-22% av deltaganden i Sverige. Vid mätningarna 2015 låg

¹ Regional Innovation Scoreboard 2016 http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/regional_sv

Stockholm på 38 %, Västra Götaland på 21,3% och Skåne på 10 % av andel deltaganden i Sverige².

Andelen koordinatörer har i Västra Götaland ökat från 20 % år 2014 till 24,4% år 2015. Att koordinera ett Horisont 2020 projekt är viktigt eftersom det ger möjlighet att styra projektet mot egna prioriteringar samt ger en ovärderlig ingång till EU-kommissionen inför till exempel påverkan av framtida utlysningstexter.

Att andelen koordinatörer ökat är särskilt positivt då Västra Götalandsregionens utlysning om planeringsbidrag för att underlätta deltagandet i Horisont 2020 (EU-kortet) specifikt riktar sig till koordinatörer, med målet att underlätta för västsvenska aktörer att ta på sig denna viktiga roll.

Offentliga aktörers deltagande i Västra Götaland är lågt jämfört med EU-snittet (se nedan tabell). Detta gäller även Västra Götalandsregionens, då framför allt hälso- och sjukvårdens, egna deltagande. I november 2016 deltog Västra Götalandsregionen i tio Horisont 2020/Fp7 projekt: nio som deltagare och ett som koordinator. Ytterligare sex projektförslag väntade på beslut från EU-kommissionen³. Bedömningen från hälso- och sjukvårdssidan samt från regional utveckling är att det finns större potential att delta i Horisont 2020 samarbeten i framtiden. Inom ramen för Västra Götalandsregionens program för internationella forsknings- och innovationssamarbeten kommer insatserna mot att öka hälso- och sjukvårdens deltagande att intensifieras.

Sett till aktörstyp som deltar i Horisont 2020 har lärosäten samt forskningsinstitut ökat sitt deltagande i Horisont 2020 jämfört med Fp7 medan näringslivet och offentliga organisationer har lite lägre deltagande i Horisont 2020 jämfört med Fp7.

För att Västra Götaland ska kunna bibehålla en god position i Horisont 2020 samt i efterföljande forsknings- och innovationsprogram, krävs fortsatta insatser för att stimulera det västsvenska deltagandet generellt samt för att specifikt få in nya aktörsgupper och därmed bredda deltagandet.

En stor utmaning är den mycket låga beviljandegrad som råder inom Horisont 2020 – omkring 12-14 % jämfört med omkring 19-21% i föregående ramprogram Fp7. Om beviljandegraden är så låg leder det till att flera aktörer inte är villiga att ta den risk i tid och pengar det innebär att skriva en konkurrenskraftig ansökan och få ihop ett konsortium bestående av de bäst lämpade aktörerna för ett givet projekt. Här har Västra Götalandsregionen en viktig funktion med sina planeringsbidrag (EU-kort).

3 Mål och målgrupper

Ett för Västra Götalandsregionen övergripande mål som Västra Götalandsregionens program för internationella forsknings- och innovationssamarbeten ska bidra till är att *Västra Götaland ska fortsatt vara en ledande kunskaps- och industriregion, världsledande inom ett antal utpekade styrkeområden*. En indikator kopplat till detta mål är att de samlade FoU-satsningarna i Västra Götaland ska uppgå till minst 5 % av BRP (år 2020).

² VINNOVAs årsbok 2015

³ Statistik från EU:s participant portal <https://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/home.html>

Målet för programmet är att **Västsvenska aktörer – inklusive Västra Götalandsregionen - över tid ska öka sina internationella forsknings- och innovationssamarbeten samt sin påverkan på program och policy.**

Det handlar om att:

- Västra Götalandsregionen ska använda internationella forsknings- och innovationssamarbeten som verktyg för att utveckla exempelvis vården eller kollektivtrafiken, samt för att växla upp insatser inom regional utveckling.
- Få in fler nya deltagare (sällansökande såsom till exempel kommuner, högskolor, små och medelstora företag (SME)) i Horisont 2020
- Fler västsvenska koordinatörer i Horisont 2020
- Fler västsvenskar på påverkanspositioner

Målgrupper för programmet är akademi, institut, företag, offentliga organisationer såsom till exempel kommuner eller Science Parks.

4 Insatsområden

Programmets insatser syftar till att möta de möjligheter och utmaningar som framförallt Horisont 2020 innebär, i form av krav på nya typer av partnerskap, fokus på stora strategiska satsningar kopplade till samhällsliga utmaningar och styrkeområden, test och demonstration, samt användardriven innovation där näringsliv och offentlig sektor är viktiga samarbetspartners. Det blir därför särskilt viktigt att förbereda aktörerna för breda samarbeten, samt att öka näringslivets, i synnerhet små och stora företags, deltagande.

Västra Götalandsregionens program för internationella forsknings- och innovationssamarbeten är indelat i två insatsområden utifrån vilka projekt och satsningar sorteras. Medan insatsområde 1 är specifikt riktat mot satsningar på insidan av den egna organisationen är insatsområde 2 öppet för externa aktörer att söka medel från.

Insatsområde 1 – Stimulera Västra Götalandsregionens egna deltagande i H2020

Västra Götalandsregionens egna verksamheter är viktiga potentiella deltagare i Horisont 2020. Det gäller även kommuner och andra offentliga aktörer. Offentliga aktörers medverkan i har fått en ökad betydelse i Horisont 2020 inte minst som användare av forskningsresultat och innovationer, som arena för test och demonstration, samt som upphandlare av innovativa produkter och tjänster. Offentliga aktörer har även en viktig roll som strategi- och policyutvecklare samt som utvecklingsfinansiär inom exempelvis blandfinansierade program⁴.

För att Västra Götalandsregionens egna verksamheter – inte minst hälso- och sjukvården - ska kunna delta i europeiska forsknings- och innovationssamarbeten, i de fall det är

⁴ Projekt där utvecklingsfinansiärer med finansiering av EU-kommissionen genomför gemensamma utlysningar inom prioriterade områden

prioriterat, behövs fortsatt support i form av ekonomi, redovisning, EU-juridik (det stöd som grants-office funktionen som finns vid Gothia Forum utgör).

Inom ramen för detta program kommer insatserna mot att öka hälso- och sjukvårdens deltagande att intensifieras.

Satsningar inom detta område inkluderar:

- samverkansprojekt med Skåne, SLL, VGR för att gemensamt ta sig an utmaningarna kring lågt deltagande i hälso- och sjukvård;
- informationsinsatser framför allt riktade mot hälso- och sjukvården;
- fortsatt grants office på Gothia Forum

Insatsområde 2 - Stimulera västsvenska aktörers deltagande i Horisont 2020

Västra Götalandsregionen satsar på att den forskning och utveckling som sker inom prioriterade starka FoU-områden ska vara internationellt konkurrenskraftig. Programmet för internationella forsknings- och innovationssamarbeten stödjer västsvenska aktörers internationella forsknings- och innovationssamarbeten där fokus ligger på att stimulera samverkan mellan akademi, institut och företag i Västra Götaland och i andra länder.

Aktörernas ökade globala FoU-närvaro förväntas leda till ökad konkurrenskraft och tillväxt, och till en hållbar utveckling.

Genom att stödja utveckling och fördjupning av både nya och etablerade nätverk främjas etablering av långsiktigt hållbara kontakter mellan västsvenska och internationella konsortier.

EU-kortet

En prioriterad insats inom insatsområde 2 är EU-kortet, dvs förstudiemedel för att närma sig EU:s forsknings- och innovationsprogram och planeringsbidrag för att skriva ansökningar till Horisont 2020. Att rigga internationella konsortier, matcha idéer och pågående projekt mot aktuella europeiska utlysningar, och skriva konkurrenskraftiga ansökningar, krävs kompetens, tid och resurser. För att underlätta för västsvenska aktörer att finns det därför möjlighet att söka planeringsanslag och/eller medfinansiering av större strategiska projekt inom Horisont 2020 med nära koppling till hållbar utveckling i Västra Götaland.

Det handlar framförallt om Horizon 2020 projekt inom prioriterade FoU-områden som ligger i linje med *Västra Götaland 2020*, där den regionala nyttan anses stor.

Planeringsanslagen kan användas till:

- att koordinera och skriva en ansökan inom ramen för exempelvis Horisont 2020
- insatser för att formera ett internationellt konsortium
- att utveckla en strategi kring ett styrkeområdes/företags positionering inom Horisont 2020
- Öka kunskapen om Horisont 2020 och andra internationella forsknings- och innovationsprogram

EU-kortet får ett ökat fokus på sällansökanden under perioden 2017-2020.

Andra exempel på insatser och aktiviteter som stöds under insatsområde 2 är:

- medfinansiering av uppstart/vidareutveckling av internationella samarbeten, inom och utanför Europa, där samarbetet ligger i linje med *Västra Götaland 2020* och de prioriterade styrkeområden som pekas ut där
- Strategiska rekryteringar av spetskompetens för att kunna koordinera större samarbeten
- Nätverkande i EU och internationellt
- Science Parks, FoU-drivna kluster fortsätter arbeta med frågan
- fler västsvenska bedömare/expert/på påverkanspositioner
- påverkansplattformar

5 Insatsformer och bedömning

Inom ramen för handlingsprogrammet kommer Västra Götalandsregionen att initiera och driva utvecklingsarbete men också öppna upp för aktörer att ansöka om planeringsbidrag och finansiering för samverkansprojekt via löpande ansökningsförfarande och riktade utlysningar. Insatser kommer även att ske via organisationer som Västra Götalandsregionen finansierar.

En viktig del i genomförandet av programmet är att regionens aktörer agerar smart och koordinerat för att kunna få tillgång till de forskningsmedel och delta i de internationella samarbeten som bidrar till konkurrenskraft samt till att lösa framtidens utmaningar.

Kontinuerlig dialog mellan de myndigheter och organisationer som arbetar med att främja medverkan och påverkan på europeiska forsknings- och innovationssamarbeten är nödvändig för att insatserna ska komplettera varandra och aktörerna få stöd i hela kedjan; från analys av möjligheter inom internationella program, till bildande av konsortier, skrivande av ansökningar, medfinansiering av större projekt, samt spridning av resultat. Västra Götalandsregionens ambition är därför att ha en fortsatt nära dialog med framförallt VINNOVA i genomförandet av detta program.

Specifika bedömningskriterier gäller för utlysningen EU-kortet.

Bedömningskriterier för finansiering

Relevans – Bidrar projektet till programmets syfte och mål?

Potential – Bidrar projektet till att nya och innovativa lösningar utvecklas och testas?
Bidrar projektet till att lösningarna sprids efter och utanför projektets ram?

Genomförbarhet – Projektets planering av aktiviteter och budget i relation till uppsatta mål.

Aktörskonstellation – Projektets förankring hos relevanta aktörer. Har deltagarna kapacitet att skapa betydande förändring? Är fördelning av roller och medfinansiering rimlig?

Generellt prioriterade frågor

Enligt VG2020 finns fyra generellt prioriterade frågor som ska genomsyra allt utvecklingsarbete i Västra Götaland: jämställdhet, integration, klimat/miljö samt internationalisering. Samtliga program ska beakta kriterierna och de ligger även till grund för bedömning av projektansökningar.

Jämställdhet innebär att projekten främjar en jämlik fördelning av resurser mellan kvinnor och män.

Integration innebär att projekten skapar förutsättningar för ett ökat deltagande i arbetsmarknad, näringsliv och akademi för utlandsfödda som står utanför arbetsmarknaden. Båda dessa kriterier bidrar till att samhällets resurser och kompetens används på ett smartare och mer effektivt sätt.

Miljö/klimat innebär att projekten bidrar till en hållbar omställning av produktionen av varor och tjänster och/eller ett fossiloberoende Västra Götaland 2030.

Internationalisering innebär att projekten bidrar till internationell samverkan, vilket bidrar till att Västra Götaland blir mer internationellt konkurrenskraftigt med ambitionen att bli världsledande på innovation inom styrkeområden.

6 Utvärdering och uppföljning

Uppföljning av insatser och beslutade projekt följer de rutiner som finns inom Västra Götalandsregionen vad gäller till exempel rapportering. De insatser och projekt som beslutas ska bidra till programmets genomförande och är därmed en del i den utvärdering som kommer att genomföras vid avslut.